O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov
2024 yil "28" 08

Ro'yxatga olindi: №
2024 yil "28" 08

SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISH

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60411400 - Inson resurslarini boshqarish

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi SST2206	O'quv yili 2024 - 2025	Semestr 6	Kreditlar 6
Fan/modul turi Tanlov	**Ta'lim tili** O'zbek/rus		**Haftadagi dars soatlari** **4**

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	Soliqlar va soliqqa tortish	60	60	120

2

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarda fanning predmeti, vazifalari va maqsadi, yuridik va jismoniy shaxslar tushunchasi, soliqqa tortishning ob'ektiv zarurligi, yuridik va jismoniy shaxslardan undiriladigan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar turlari, ularni hisoblash va to'lash tartibi, soliq hisobotlarini to'ldirish va taqdim etish muddatlari, soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni hisoblash mexanizmi, soliq imtiyozlari va preferensiyalar, yuridik va jismoniy shaxslarga soliq solishning belgilangan tartiblari, yuridik va jismoniy shaxslardan undiriladigan soliq tushumlarining davlat byudjetida tutgan o'rni, yuridik va jismoniy shaxslarni soliqqa tortish muammolari bo'yicha chuqur nazariy va amaliy bilim berish kabi masalalarni qamrab olgan bo'lib talabalarni O'zbekiston Respublikasining soliq va soliqqa tortish tizimi bilan yaqindan tanishtirib, ularning iqtisodiy bilimlarini chuqurlashtirish, amaliy qo'llay olish ko'nikmalarini hosil qilishga qaratilgandir.

Fanning vazifasi – talabalarga soliq turlarini, soliq ob'ektlari, sub'ektlari, soliqni hisoblash yo'llarini, uni undirish usullari, soliq imtiyozlari, soliq organlariga hisob-kitoblarni taqdim etish tartibi, hisoblanayotgan soliqlarni buxgalteriya hisobida aks ettirilishini o'rgatishdan iboratdir.

3

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. "SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISH" FANIGA KIRISH

"Soliqlar va soliqqa tortish" fanining maqsadi, predmeti va vazifalari. Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va xususiyatlari. Soliqlarning funksiyalari va tamoyillari. O'zbekiston soliq tizimida amalda bo'lgan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar. Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar: iqtisodiy mohiyatiga ko'ra guruhlanishi; byudjetga tushishiga ko'ra guruhlanishi; soliq to'lovchilari nuqtayi nazaridan guruhlanishi. Soliq elementlari

2-mavzu. YURIDIK SHAXSLARDAN OLINADIGAN FOYDA SOLIG'I

Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda solig'ining iqtisodiy mohiyati. Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda solig'ining byudjet daromadlarida tutgan o'rni. Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda solig'i to'lovchilari tarkibi. Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda solig'ining soliq solish obyekti. Yuridik shaxslarning jami daromadlari tarkibi. Soliqqa tortiladigan bazani aniqlash. Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda solig'ini hisoblash va to'lash muddatlari.

3-mavzu. AYLANMADAN OLINADIGAN SOLIQ

Aylanmadan olinadigan soliq va uning amal qilish jarayoni. Aylanmadan olinadigan soliqning soliq obyekti. Aylanmadan olinadigan soliq stavkalari. Aylanmadan olinadigan soliq bo'yicha taqdim etilgan imtiyozlar va preferensiyalar. Aylanmadan olinadigan soliq bo'yicha hisob-kitoblarni topshirish muddatlari.

4-mavzu. JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'I

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i va uning o'ziga xosligi. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i soliq solish obyekti. Jismoniy shaxslarning jami

	yillik daromadlari. Jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliqning stavkasi va soliq bo‘yicha imtiyozlar. Jismoniy shaxslarning daromadlaridan olinadigan soliqni hisoblash uslubiyati. Deklaratsiya tushunchasi va uni joriy qilish sabablari. Jismoniy shaxslarning deklaratsiyaga kiritiladigan daromadlari tarkibi. **5-mavzu. IJTIMOIY SOLIQ** Ijtimoiy soliqning solish obyekti va bazasi. Ijtimoiy soliqning qo’llanish xususiyatlari va soliq stavkasi. Ijtimoiy soliqni hisoblash va to’lash tartibi **6-mavzu. QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘I** O‘zbekistonda qo‘shilgan qiymat solig‘i joriy qilinishining iqtisodiy sabablari va ahamiyati. Qo‘shilgan qiymat solig‘ining soliq solish obyekti. Qo‘shilgan qiymat solig‘i stavkalari. Qo‘shilgan qiymat solig‘ini to‘lash va hisob-kitoblarni taqdim etish muddatlari. Hisobvaraq-fakturani to‘ldirish tartibi. **7-mavzu. AKTSIZ SOLIG‘I** Aksiz solig‘i va uning soliq tizimida tutgan o‘rni. Aktsiz solig‘i to‘lovchilari tarkibi. Aktsiz solig‘ining soliqqa tortish obyekti. O‘zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilgan mahsulotlarga aksiz solig‘i stavkalari. Aktsiz solig‘ini hisoblash tartibi va muddatlari. **8-mavzu. YURIDIK SHAXSLARNING MOL-MULKIGA SOLINADIGAN SOLIQ** O‘zbekiston Respublikasi soliq tizimiga mol-mulk solig‘ining joriy etilishi va uning iqtisodiy mohiyati. Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig‘i to‘lovchilari tarkibi. Mol-mulk solig‘i bo‘yicha soliqqa tortiladigan obyekt. Me’yordagi muddatlarda o‘rnatilmagan asbob-uskunalar uchun mol-mulk solig‘ini hisoblash. Belgilangan muddatlarda tugallanmagan qurilish obyektlariga mol-mulk solig‘ini hisoblash. Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig‘i stavkalari va imtiyozlari. Yuridik shaxslardan olinadigan mol-mulk solig‘ini hisoblash va to‘lash muddatlari. **9-mavzu. JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKIGA SOLINADIGAN SOLIQ** Jismoniy shaxslar to‘laydigan mol-mulk solig‘i va uning ahamiyati. Jismoniy shaxslardan mol-mulk solig‘ini undirish tartibi. Jismoniy shaxslardan olinadigan mol-mulk solig‘ini to‘lash muddatlari. **10- mavzu. YURIDIK SHAXSLARDAN OLINADIGAN YER SOLIG‘I** Yer solig‘i joriy etilishining asosiy sabablari. Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig‘ini to‘lovchilar tarkibi. Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig‘ining soliq obyekti. Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig‘i stavkalari. Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig‘i bo‘yicha imtiyozlar va soliqni hisoblash va byudjetga to‘lash tartibi. **11- mavzu. JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN YER SOLIG‘I** Jismoniy shaxslardan undiriladigan yer solig‘i va uning iqtisodiy ahamiyati. Yer uchastkalarini ijaraga olish va mulk huquqi. Jismoniy shaxslardan undiriladigan yer solig‘ining to‘lovchilari, soliq obyekti va uni aniqlash tartibi. Yer solig‘i bo‘yicha jismoniy shaxslarga beriladigan imtiyozlar. Jismoniy shaxslardan undiriladigan yer solig‘i stavkalari, uni hisoblash, byudjetga undirish tartibi va uni to‘lash muddatlari. **12-mavzu. SUV RESURSLARIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQLAR** Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq va uning joriy etilish sabablari. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqning obyekti, uni aniqlash tartibi va stavkalari. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq bo‘yicha imtiyozlar tarkibi. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni hisoblash tartibi va byudjetga to‘lash muddatlari.

13-mavzu. YER QA'RIDAN FOYDALANUVCHILAR UCHUN SOLIQLAR

Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqning o'ziga xos xususiyatlari. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqning to'lovchilar tarkibi va soliq obyekti. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqning stavkalari va ularning tabaqalanishi. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq bo'yicha imtiyozlar va ularning qo'llanilish tartibi. Soliqni hisoblash va byudjetga o'tkazish muddati. Soliq bo'yicha hisob-kitoblarni topshirish muddatlari.

14-mavzu. SOLIQ NAZORATI

Soliq nazoratini tashkil etish tartibi. Soliq nazorati shakllari va turlari. Kameral soliq tekshiruvining mohiyati. Sayyor soliq tekshiruvining nazariy asoslari. Soliq auditini tashkil etish va qo'llash xususiyatlari.

15-mavzu. MAHALLIY YIG'IMLAR

Mahalliy yig'imlar va ularning amal qilish xususiyatlari. Mahalliy yig'imlarni hisoblash va to'lash tartibi. Patta haqi to'lovlari. Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda yig'imlarning ahamiyatini oshirish.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Soliqlar va soliqqa tortish" faniga kirish
2. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i
3. Aylanmadan olinadigan soliq
4. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i
5. Ijtimoiy soliq
6. Qo'shilgan qiymat solig'i
7. Aktsiz solig'i
8. Yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq
9. Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliq
10. Yuridik shaxslardan olinadigan yer solig'i
11. Jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig'i
12. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqlar
13. Yer qa'ridan foydalanuvchilar uchun soliqlar
14. Soliq nazorati
15. Mahalliy yig'imlar

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Yuridik va jismoniy shaxslarni soliqqa tortishni o'ziga xos o'xshashlik hamda farqli jihatlari.
2. Yuridik shaxslar to'laydigan soliqlarga umumiy tavsifnoma.
3. Yuridik shaxslardan undiriladigan foyda solig'ini hisoblash va byudjetga undirish tartibi.
4. O'zbekistonda mol-mulkni soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari.
5. Davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishda soliqlarning tutgan o'rni va ahamiyati.
6. Qishloq xo'jaligi korxonalarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari.
7. Jismoniy shaxslar mol-mulkiga solinadigan soliqning o'ziga xos xususiyatlari.
8. Yuridik shaxslardan undiriladigan yer solig'i va uni soliq tizimida tutgan o'rni.
9. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq va uning stavkalarini belgilash mezonlari.

	10. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni undirish tartibini takomillashtirish. 11. Aksiz solig'ini hisoblash va byudjetga o'tkazish tartibi. 12. Jismoniy shaxslarning mol-mulkidan olinadigan soliqni hisoblash va byudjetga o'tkazish tartibi. 13. Qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblash va hisob-kitoblarni taqdim qilish jarayoni. 14. Kichik biznesni rivojlantirishda soliq to'lovlarining ahamiyati. 15. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i va uning korxonalar moliya-xo'jalik faoliyatiga ta'siri. 16. Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari. 17. Tijorat banklarini soliqqa tortish uslubiyati va uning o'ziga xos xususiyatlari. 18. O'zbekiston Respublikasida mahalliy soliqlar va yig'imlarning amal qilish mexanizmi. 19. O'zbekiston Respublikasida umumdavlat soliqlarining amal qilish mexanizmi. 20. Yuridik shaxslardan undiriladigan umumdavlat soliqlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari. 21. Jismoniy shaxslardan undiriladigan mahalliy soliqlar va yig'imlar hamda ularni takomillashtirish. 22. Yuridik shaxslardan olinadigan egri soliqlar va ularning korxonalar moliya-xo'jalik faoliyatiga ta'siri. 23. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida soliq siyosatining asosiy yo'nalishlari va uni o'ziga xos xususiyatlari. 24. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i va uni undirish tartibi. 25. Soliq yukini aniqlash tartibi va uni maqbullashtirish yo'llari. 26. O'zbekiston Respublikasi soliq tizimining taraqqiy etgan davlatlar soliq tizimi bilan solishtirma tahlili. 27. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i bo'yicha imtiyozlarni ishlab chiqarishni rivojlantirishga bo'lgan ta'siri. 28. O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti daromadlari tarkibida soliqlarning tutgan o'rni va ahamiyati. 29. Soliqqa tortish jarayonida deklaratsiyalash usuli, uning o'ziga xos xususiyatlari. 30. Yer solig'ini hisoblash va to'lash tartiblarini takomillashtirish
4	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - soliqlarning funksiyalari va vazifalari; - soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning guruhlanishi; - soliqlar va soliqqa tortish tizimi, ular amal qilish xususiyatlari; - Respublika soliq tizimida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar; - O'zbekiston Respublikasi soliq qonunchiligi asoslari; - soliq stavkalarining joriy etilishi; - soliq imtiyozlari; - soliqlarning byudjet daromadlari tarkibida tutgan o'rni va salmog'i; - jismoniy va yuridik shaxslardan olinadigan soliqlar tarkibi; - soliq to'lovchi sub'ektlarning huquqlari, majburiyatlari va javobgarligi; - soliqlarni hisoblash usullari va to'lash tartiblari; - soliq elementlari va ularning tarkibini; - soliq sub'ektlari tarkibi va ularning guruhlanishini; - soliq ob'ektlari va ularning tashkiliy tuzilishini; - soliqqa tortiladigan baza va uni aniqlash usullarini; - soliq stavkalari va ularning tabaqalanishini; - soliq imtiyozlari va ularning guruhlanishini; - soliqlar va majburiy to'lovlarni hisoblash usullarini;

	- soliqlar va majburiy to‘lovlar bo‘yicha hisob-kitoblarni topshirish muddatlarini; - yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig‘ini hisoblash; - qo‘shilgan qiymat solig‘ini undirish; - aksiz solig‘ini hisoblash; - yuridik shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqni undirish; - jismoniy shaxslarning mol-mulkiga solinadigan soliqni hisoblash; - yuridik shaxslardan olinadigan yer solig‘ini hisoblash; - jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig‘ini hisoblash; - jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig‘ini hisoblash; - suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni hisoblash; - yer qa’ridan foydalanganlik uchun soliqni undirish bo‘yicha ***malakalariga ega bo’lishi kerak.***
5	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so‘rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to’la o’zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o’rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo’yicha yozma ishni topshirish.
7	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Vahobov A., Jo‘rayev A. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik. –T: “IQTISOD-MOLIYA”, 2019. -408 b. 2. Jo‘rayev A.S., Usmanova M.S., Amanov A.M., Qiyosov Sh.U. Jismoniy shaxslarni soliqqa tortish. Darslik, –T.: “Iqtisod-moliya”, 2019. – 432 b. 3. Jo‘rayev A., Safarov G’., Meyliyev O. Soliq nazariyasi. O‘quv qo‘llanma. –T.: “Iqtisod-moliya”, 2019. –324 b. 4. Niyazmetov I.M. Soliq tizimi. T: Akademiya. 2018.-162 b. 5. И.А.Майбуров и др. Налоги и налогообложение. Учебник. 4-издание. М.:ИНФРА-М. 2017.-555 с. 6. Налоги и налогообложение. Под редакцией проф. М.В.Романовского. Учебник. 3-е. издание. М.: Юрайт. 2014,-441 с. 7. Toshqulov A. Soliq nazariyasi. Darslik. –T:“HISTORY AND PAGE”, 2022. – 367 b. 8. Bektemirov A., Taniyev A., Ashurova O., Mirzaxodjayev A. Soliqlar va soliqqa tortish. O‘quv qo‘llanma. Samarqand, 2023. – 253 b. **Qo’shimcha adabiyotlar:** 9. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2023.–128 b. 10. O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi.–Toshkent G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2020. – 640 b. 11. “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. 12. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2019. – 61 b. 13. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O‘zaro hisob-kitoblar tizimida elektron shakldagi hisobvaraq-fakturalardan foydalanishni takomillashtirish chora-

	tadbirlari to'g'risida" 2019 yil 25 iyundagi 522-son qarori. 14. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 13 fevraldagi "Soliq qonunchiligini tubdan takomillashtirish bo'yicha tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5214-son Farmoyishi. 15. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Soliq xavfini boshqarish, soliq xavfi mavjud soliq to'lovchilarni (soliq agentlarini) aniqlash va ularni soliq xavfi darajasi bo'yicha toifalash tartibi to'g'risida" Qarori: 2021 yil 7 yanvar № 1. 16. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 29 iyundagi "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PF-5468-sonli Farmoni. 17. Гончаренко Л.И. Налогообложение организаций. Учебник. Москва, КНОРУС. 2018, 385-стр. 18. Zaynalov J.R., Aliyeva S.S., Axrorov Z.O. Korxonalar moliyasi. Darslik. –T.: "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, 2018. 19. Zaynalov J.R., Aliyeva S.S., Axrorov Z.O. Soliqlar va soliqqa tortish. O'quv qo'llanma. –S.: "Zarafshon" nashriyoti DK, 2019. 20. Zaynalov J.R., Aliyeva S.S., Axrorov Z.O. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik. –T.: "Iqtisod-Moliya" 2021.- 364 b. **Axborot manbaalari:** 21. http://www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasi hukumat portali. 22. http://www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonunlari bazasi sayti. 23. http://www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti. 24. http://www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi sayti. 25. http://www.ziyonet.uz - Jamoat axborot ta'lim tarmog'i sayti. 26.
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil _________dagi ____-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan (№__________).
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** A.A.Turayev – SamISI, "Investitsiya va innovatsiyalar" kafedrasi katta o'qituvchisi.
10	**Taqrizchilar:** **D.Tulayev** – O'zbekinvest EISK AJ Samarqand viloyat fililali direktori **A.Kadirov** – "Profil Dizayn Servis" OK direktori